

Nr 267.

Av herr **Testrup**, om upprättande av en kommandoexpedition för flygvapnet.

I *Kungl. Maj:ts proposition nr 50/1925 angående försvarsväsendets ordnan-* de anföres (sid. 352) beträffande *flygvapnets kommandoexpedition* följande: »Att organisera en särskild kommandoexpedition för flygvapnet erfordras icke med den omfattning, vapnet här föreslås erhålla. För att ernå en enhetlig handläggning av flygvapnets kommandomål torde det emellertid vara nödvändigt, att dessa koncentreras till endera av de nuvarande kommandoexpeditionerna. Då sjöförsvarets kommandoexpedition är den minst arbetstyngda, förefaller det lämpligast att dit förlägga flygvapnets kommandomål. I så fall bör tillses, att en av de i sjöförsvarets kommandoexpedition tjänstgörande officerarna är flygutbildad.» Denna i propositionen angivna anordning har också kommit till stånd.

1926 års beredning (Landshövding *Malmroth* m. fl.) rörande *den centrala försvarsförvaltningen* höll före (betänkandet sid. 73), att beaktansvärda fördelar för flygvapnets enhetlighet och självständighet och för dess samarbete med de båda andra försvarsgrenarna skulle vinnas, därest flygvapnet erhöle egen kommandoexpedition. En dylik anordning kunde jämväl förväntas befrämja enhetlighet, sammanhållning och följdriktighet beträffande flygvapnets kommandomål. Inrättandet av en egen kommandoexpedition för flygvapnet måste dessutom anses vara en logisk följd av 1925 års försvarsbeslut, vilket avsåg upprättandet av ett självständigt flygvapen. Ehuru det arbete, som skulle åvila en flygvapnets kommandoexpedition, icke syntes komma att bereda en därför särskilt avsedd officer full sysselsättning, föreslog likväl beredningens majoritet, att en sådan expedition skulle upprättas.

Med hänsyn till den ringa arbetsomfattning, som komme att åvila en flygvapnets egen kommandoexpedition, funno beredningens ledamöter *Hansson* och *Holmgren* icke tillräckliga skäl föreligga för upprättandet av en dylik expedition, utan ansågo de, att flygvapnets kommandomål fortfarande borde handläggas inom någon av de båda andra kommandoexpeditionerna.

1928 års sakkunniga (General *Tingsten* m. fl.) rörande *försvarets centrala ledning och förvaltning* uttala sig (betänkandet sid. 152) sålunda: »I betraktande av den självständiga ställning, som enligt denna organisation tillkommer flygvapnet, synes upprättandet, såsom beredningen föreslagit, av en särskild

kommandoexpedition för ifrågavarande vapen vara en ur principiell synpunkt riktig anordning, ägnad att främja vapnets utveckling samt i möjligaste mån förebygga skadliga slitningar mellan de lantmilitära och sjömilitära intressena. Cheferna för generalstaben och marinstaben hava emellertid ansett, att för närvarande lösningen av vissa andra flygvapnet berörande frågor först borde avvaktas. Praktiskt sett kan vidare mot den föreslagna anordningen den invändningen framställas, att den icke bör genomföras, därest icke vapnets kommandomål hava en sådan omfattning, att en fristående kommandoexpedition kan få full sysselsättning. Den tillgängliga statistiken angående antalet ärenden inom flygdetaljen av sjöförsvarets kommandoexpedition synes i detta avseende icke lämna säkra hållpunkter för frågans bedömande — — — — — Å andra sidan bör beaktas, att flygvapnet hittills icke nått den enligt 1925 års försvarsorganisation avsedda omfattningen. Bland annat har den del av flygvapnet, som företrädesvis skulle användas för självständiga uppdrag (1. flygkåren), ännu icke uppsatts. När så sker, tillkommer — förutom det ökade antalet ärenden — ett ytterligare motiv för en flygvapnets egen kommandoexpedition, enär behovet av en allsidigt flygsakkunnig och samtidigt fullt oobjektiv behandling av flygärendena i högsta instans då torde komma att särskilt framträda.

Frågan angående flygvapnets kommandoexpedition kan, såsom framgår av det ovan anförda, bedömas på olika sätt. De övervägande skälen synas emellertid tala för, att, därest ett självständigt flygvapen i enlighet med 1925 års försvarsorganisation skall bibehållas, detsamma senast i och med genomförandet av denna organisation erhåller sin egen kommandoexpedition.»

I *Kungl. Maj:ts proposition nr 175/1929 angående omorganisation av försvarets centrala ledning och förvaltning m. m.* uttalar (sid. 43) statsrådet och chefen för försvarsdepartementet såsom sin mening, att såväl ovissheten angående det framtida behovet av arbetskrafter för beredandet av flygvapnets kommandoärenden som ock önskvärdheten av att avvakta resultatet av pågående utredning angående chefens för flygvapnet ställning i krigsorganisationen talar för att icke nu göra annan förändring i fråga om beredningen av ifrågavarande kommandoärenden, än att för ändamålet en regementsofficer i stället för en kapten från flygvapnet bör ingå i sjöförsvarets kommandoexpedition. Därigenom bleve det möjligt att bereda tillgång på en officer med större erfarenhet från flygvapnets olika verksamhetsområden, vartill komme, att en äldre officer kunde anses hava större förmåga att göra sin åsikt gällande än en yngre. Därest sedermera ett upprättande av särskild kommandoexpedition för flygvapnet befunnes önskvärt, syntes detta kunna ske utan personalökning.

Som av det anförda framgår har 1926 års beredning (majoriteten) föreslagit upprättandet av en fristående kommandoexpedition för flygvapnet. 1928 års sakkunniga anse, att de övervägande skälen tala för en sådan anordning. I prop. nr 175/1929 ställer sig statsrådet och chefen för försvarsdepartementet icke avvisande mot en fristående kommandoexpedition, men han anser, att denna icke nu bör komma till stånd.

Det torde icke kunna bestridas, att anordnandet av en fristående kommandoexpedition för flygvapnet ur principiell synpunkt är en logisk konsekvens av 1925 års försvarsordning. Enligt denna skall flygvapnet utgöra ett i förhållande till armén och marinen fullt självständigt vapenslag. För att denna flygvapnets ställning till fullo skall komma till sin rätt, måste detsamma, liksom armén och marinen, hava sin egen sakkunnige föredragande inför departementschefen. Flygvapnet kan icke bliva lika väl betjänt av en föredragande tillhörande armén eller marinen och som har till huvuduppgift att inför departementschefen företräda sin egen försvarsgren. En sådan anordning befrämjar icke på bästa vis enhetlighet, följdriktighet, saklighet och objektivitet och den kan föranleda skadliga slitningar mellan de tre försvarsgrenarnas intressen.

De principiella betänkligheterna mot den nuvarande anordningen kunna icke bortelimineras genom att, i enlighet med vad som föreslås i prop. nr 175/1929, till sjöförsvarets kommandoexpedition inbeordra en regementsofficer ur flygvapnet, ty denne är endast biträde till expeditionschefen, vilken inför statsrådet skall föredraga ärendena och inför honom är ansvarig.

Delar av flygstridskrafterna avses vid krigstillfälle närmast för samverkan med armén och marinen. Flygstridskrafterna i övrigt äro avsedda för självständiga uppgifter. Dessa senare komma säkerligen att intaga ett framträdande rum i den blivande utvecklingen. Flygvapnets självständighet måste i fredstid vara organisatoriskt grundad och säkerställd.

En fristående flygvapnets kommandoexpedition torde tillsvidare kunna begränsas till följande personal:

en regementsofficer såsom chef;

en flygutbildad kompaniofficer, beordrad ur flygvapnet, armén eller marinen.

Med avseende på registrering, utskrifters verkställande o. d., torde expeditionen tills vidare kunna hänvisas till endera lantförsvarets eller sjöförsvarets kommandoexpeditioner.

Då inbeordrandet av nyssnämnda kompaniofficer till flygvapnets kommandoexpedition icke med nödvändighet torde behöva föranleda någon utökning av nu gällande stater, kan således expeditionen organiseras utan annan personalökning än den i prop. 175/1929 föreslagna.

Utöver den kostnadsökning, kr. 2,200:—, som i nyssnämnda proposition (sid. 148) förutsattes, behöva ytterligare kostnadsökningar icke beräknas.

De argument, som anförts mot anordnandet av en fristående kommandoexpedition för flygvapnet, äro huvudsakligen följande.

1. *Flygvapnets kommandomål hava icke en sådan omfattning, att full systerställning kan beredas personalen.*

Gent emot detta påstående må följande anföras.

Statsrådet och chefen för försvarsdepartementet gör i prop. nr 175/1929 (sid. 42) följande uttalande: »De flygärenden, som för närvarande handlag-

gas inom sjöförsvarets kommandoexpedition, äro, enligt vad erfarenheten givit vid handen, av den omfattningen, att — bortsett från det arbete, som chefen för kommandoexpeditionen såsom ansvarig föredragande givetvis behöver ägna ifrågavarande ärenden — en officer kräves för beredning av desamma. Det torde för närvarande vara ganska svårt att avgöra, huruvida och i vad mån de av flygärendena betingade göromålen kunna komma att ökas. Å ena sidan förorsakar flygvapnets nu pågående uppsättning en hel del arbete, vilket så småningom kommer att automatiskt upphöra, å andra sidan torde flygvapnets utökning med tiden komma att medföra i viss mån motsvarande ökning av ärendenas antal och omfattning.»

Denna statsrådets ovisshet, vad angår det framtida behovet av arbetskrafter, är, som i det föregående framhållits, ett av motiven för att han icke anser det lämpligt att nu föreslå upprättandet av en fristående kommandoexpedition.

Må vara, att det är vanskligt att förutsäga, huru ifrågavarande arbetsförhållanden framdeles komma att ställa sig. Enligt undertecknads mening lider det emellertid intet tvivel, att arbetet i kommandoexpeditionen för denna unga och i utveckling stadda vapengren bör kunna bereda full sysselsättning åt de båda officerare, vilka föreslås komma att tjänstgöra i flygvapnets kommandoexpedition.

2. *En fristående kommandoexpedition erfordras icke med den omfattning, flygvapnet enligt 1925 års försvarsordning avses erhålla.*

Vad ovan, under punkt 1. anförts är även ägnat att bemöta detta argument. Därtill komma de principiella skäl, som tala för den fristående kommandoexpeditionen. Flygvapnets avsedda omfattning är således icke något bärande skäl mot anordnandet av en sådan expedition.

3. *Med anordnandet av en fristående kommandoexpedition bör anstå, till dess flygvapnets organisation blivit genomförd.*

Mot denna mening kan andragas, att det icke minst under flygvapnets, för dess framtida gestaltning så viktiga uppväxtår är av synnerlig vikt, att dess kommandomål erhålla en självständig och enhetlig behandling. Detta syfte säkerställes bättre genom organiserandet av en fristående kommandoexpedition än genom att hänvisa flygvapnets kommandoärenden till endera arméns eller marinens kommandoexpeditioner.

4. *Man bör ställa sig avvaktande, innan resultatet av pågående utredning angående chefens för flygvapnet ställning i krigsorganisationen m. m. föreligger.*

Detta argument synes böra tillmätas avgörande betydelse vid den här avsedda frågans bedömande, endast för den händelse resultatet av ovannämnda utredningar kan tänkas bliva ett förslag, avseende det självständiga flygvapnets slopande och uppdelning på armén och marinen. Med en sådan möjlighet torde man dock icke böra räkna. Även om ur arméns och marinens synpunkter vissa olägenheter kunna vara förknippade med flygvapnets nuvarande organisation, så tala starka skäl likväl för att man med hänsyn till flygvapnets framtida betydelse och utveckling år 1925 var inne på rätt väg, då man skapade ett självständigt flygvapen.

Ovan har påvisats, att anordnandet av en fristående kommandoexpedition för flygvapnet är en viktig angelägenhet, att några verkligt bärande skäl näppeligen kunna anföras mot en sådan anordning, ävensom att densamma utan nämnvärd kostad kan komma till stånd.

Under återopande av det anförda, hemställles,

att riksdagen ville för sin del besluta upprättande av en kommandoexpedition för flygvapnet i överensstämmelse med vad som ovan angivits.

Stockholm den 19 mars 1929.

Erik Testrup.
